

دین و زندگی

سراسری انسانی ۹۱

تهیه و تنظیم: کیومرث نصیری

۵۱- گزینهی «۱»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۱، صفحه‌ی ۱۱)
(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۲، درس ۱، صفحه‌ی ۵)
بنابر آیه‌ی ۱۹۱ سوره‌ی آل عمران «... و یتفکرون فی خلق السموات و الارض ربنا ما خلقت هذا باطلاً...»، عبارت قرآنی «ربنا ما خلقت هذا باطلاً» سخن خردمندان و نتیجه و بازتاب تفکر آنان در نظام

آفرینش است که غایت‌مندی دنیا و حکمت خداوندی را بیان می‌کند.
گزینه‌ی «۲» (دین و زندگی ۲، درس‌های ۳ و ۴، صفحه‌های ۳۱، ۳۵، ۳۷ و ۳۸)
بیت مذکور بیانگر وجود سرشت خداشنا به‌عنوان ودیعه‌ای الهی در وجود انسان است و تعبیری شاعرانه از آیه‌ی «و نحن اقرب الیه من حبل الوريد» و ما از رگ گردن به او نزدیک‌تریم است؛ اگر هر انسانی به این موضوع دقت کند، همواره احساس می‌کند که در پیشگاه خدا حضور دارد و لذا در چنگال گناه اسیر نخواهد شد؛ زیرا گناه در مقابل پروردگار مهربان باعث شرمساری و سرافکندگی خواهد بود. [گفتنی است بیت مذکور با بخش پیش از عبارت مطرح شده در گزینه‌های «۳» و «۴» در آیه‌ی ۵۳ سوره‌ی فصلت (سزیهیم ایاتنا الاتفاق و فی انفسهم) ارتباط دارد ولی به‌علت ارتباط صریح با عبارت مطرح شده در گزینه‌های «۱» و «۲» آن را به‌عنوان جواب انتخاب می‌کنیم. (بیت مطرح‌شده در صورت سؤال از کتاب دین و زندگی ۲، چاپ ۱۳۸۹ به بعد، حذف شده است.)

۵۳-

گزینه‌ی «۴» (براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۴، صفحه‌ی ۳۸)
کسی که به آخرت ایمان دارد، گناه را چون آتشی می‌بیند که اگر از آن توبه نکند، روزی گریبان او را خواهد گرفت. از دیگر سو، شوق رسیدن به پاداش آخرت سبب رغبت در اطاعت خداوند و مواظبت بر پاکیزگی است. [این مطلب از کتاب دین و زندگی ۲، چاپ ۸۹ به بعد، حذف شده است.]

۵۴-

گزینه‌ی «۳» (براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۵، صفحه‌های ۶۰ و ۶۱)
(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۲، درس ۵، صفحه‌های ۵۰، ۵۱ و ۵۳)
از پیامبر (ص) پرسیدند: باهوش‌ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟ فرمود: آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند. بنابر آیات ۱۰۳ تا ۱۰۵ سوره‌ی کهف: «قل هل ننبئکم بالآخرین اعمالاً...»، زبان‌کارترین مردم در کارها کسانی هستند که الف) تلاش‌هایشان در زندگی دنیا گم شده (الَّذین ضلّ سعیم فی الحیاة الدنیا) ب) آنان می‌پندارند که بهترین عملکرد را دارند (و هم یحسبون انهم یحسنون صنعاً)

۵۵-

گزینه‌ی «۲» (براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۶، صفحه‌ی ۷۵)
بنابر آیه‌ی ۵ سوره‌ی قیامت «بل یرید الانسان لیفجر امامه: ولی نه، انسان می‌خواهد که در پیشگاه او فساد کاری کند»، انسان به‌خاطر انجام گناه و فسادکاری در نزد خداوند و رفع موانع گناه به انکار قیامت می‌پردازد و مطابق آیه‌ی ۱۲ سوره‌ی مطففین «و ما یکذب به الا کل معتد اثیم: و جز هر تجاوز پیشه‌ی گناهکاری آن (قیامت) را به دروغ نمی‌گیرد.» تجاوز و گناهکاری از انگیزه‌های انکار قیامت عنوان شده‌اند. (این مطلب در کتاب دین و زندگی ۲، چاپ ۸۹ به بعد، به قسمت پیشنهاد منتقل شده است و در نتیجه از حذفیات است.)

۵۶- گزینه‌ی «۱»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۹، صفحه‌های ۹۸ و ۹۹)
(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۲، درس ۹، صفحه‌ی ۹۰)
بهشتیان پیوسته با خدا هم‌صحبت‌اند و به «سبحانک اللهم» مترنم‌اند.

(در کتاب دین و زندگی ۲، چاپ ۸۹ به بعد، عبارت عربی مذکور جای خود را به ترجمه‌ی فارسی آن «خدایا! تو پاک و منزهی!» داده است.)
هر یک از بهشتیان متناسب با اعمالشان در درجه‌ای از بهشت قرار می‌گیرند. (این مطلب از کتاب دین و زندگی ۲، چاپ ۸۹ به بعد، حذف شده است.)

۵۷- گزینه‌ی «۱»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۱، صفحه‌ی ۱۱۳)
در آیه‌ی ۷۹ سوره‌ی نحل «تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ: پس بر خدا توکل کن که تو واقعاً بر حق آشکاری»، عبارت قرآنی «انک علی الحق المبین» به مفهوم بر حق آشکار بودن پیامبر (ص) (و در کل برای هر توکل‌کننده‌ای) اشاره دارد که علت توکل پیامبر (ص) (و در کل هر متوکلی) به خداوند است. پس کسانی بر خدا توکل می‌کنند که به حقانیت خود و راه خود یقین داشته باشند. (این آیه از کتاب دین و زندگی ۲، چاپ ۸۹ به بعد، حذف شده است.)

۵۸- گزینه‌ی «۳»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۱۱، صفحه‌ی ۱۲۶)
(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۸، صفحه‌ی ۹۵)
بنابر آیه‌ی ۴۷ سوره‌ی سبأ «قل ما سألتکم من اجر فھولکم...»، اجر رسالت پیامبر (ص) بر مردم نیست بلکه بر خداوند است (ان اجری الا علی الله) چرا که خداوند شاهد و گواه بر همه چیز است (و هو علی کل شیء شھید).

۵۹- گزینه‌ی «۳»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۱۲، صفحه‌ی ۱۳۲)
(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۲، درس ۱۲، صفحه‌ی ۱۳۲)
حضرت مریم (س) در قرآن کریم از مظاهر عفاف است و با مراجعه به آیات ۱۸ تا ۳۳ سوره‌ی مریم می‌توان جلوه‌های عفاف و پاکدامنی وی را دریافت. در این آیات چنین آمده است:
«قالت انی اعوذ بالرحمن ان کنت تقیاً قال انما انا رسول ربک لھب لک غلاماً زکیاً قالت انی ینکون لی غلام و لم یمسسنی بشر و لم اک بغیاً... فحملته فانتبذت به مکاناً قصیاً فاجاءھا المخاض الی جذع النخلة قالت یا لیتنی مت قیل هذا و کنت نسياً منسیاً: [مریم] گفت: اگر پرهیزگاری، من از تو به خدای رحمان پناه می‌برم.» گفت: «من فرستاده‌ی پروردگارم توام، برای این‌که به تو پسری پاکیزه ببخشم.» گفت: چگونه مرا پسری باشد با آن‌که دست بشری به من نرسیده و بدکار نبوده‌ام؟»... پس [مریم] به او [عیسی] آبستن شد و با او به مکان دورافتاده‌ای پناه جست. تا درد زایمان، او را به‌سوی تنه‌ی درخت خرما می‌کشاند. گفت: «ای کاش، پیش از این مرده بودم و یکسر فراموش شده بودم.»

۶۰- گزینهی «۳»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۱، صفحه‌های ۹)

انسان در وقت نیاز به آب و غذا احساس تشنگی و گرسنگی می‌کند و سراغ آب و غذا را می‌گیرد. هنگام احساس نیاز به سرپناه، از مصالح موجود در طبیعت بهره می‌برد و برای خود مسکن می‌سازد. بنابراین می‌توان گفت پاسخ به هر نیاز به‌صورت یک هدف درمی‌آید و فرد برای رسیدن به آن هدف اقدام می‌کند؛ پس نیازها زمینه‌ساز هدف‌ها هستند. (این پرسش از کتاب دین و زندگی ۳، چاپ ۹۰، حذف شده است.)

۶۱- گزینهی «۲»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۲، صفحه‌های ۲۰ و ۲۱)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۱، صفحه‌های ۱۴ و ۱۵)

هدف خلقت انسان، تقرّب به خداوند است که تقرّب به همه‌ی خوبی‌ها و زیبایی‌هاست. برای تشخیص درست این هدف، خداوند دو چراغ راه به وی داده است: عقل در درون وجود او و فرستادگان الهی در بیرون که بنابر سخن امام کاظم (ع)، به اولی حجت نهان و به دومی حجت آشکار گفته می‌شوند و وسیله‌ی فهم پیام الهی نیز عقل است.

۶۲- گزینهی «۴»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۲، درس ۳، صفحه‌های ۴۰ و ۴۱)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۲، درس ۳، صفحه‌ی ۳۷)

انسان سرشتی خداآشنا، خداگرا و خداپرست دارد و خود و جهان را وابسته به خالق می‌یابد که سرچشمه‌ی همه‌ی خوبی‌ها و زیبایی‌هاست (← سرشت خداآشنا)

انسان زیبایی‌ها و زشتی‌ها و نیکی‌ها و بدی‌ها را درک می‌کند و از دورویی، ذلت، دون‌همتی و ظلم بیزار است. (← گرایش به نیکی‌ها و زیبایی‌ها)

۶۳- گزینهی «۴»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۵، صفحه‌های ۶۸، ۶۹، ۷۴ و ۷۵)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۴، صفحه‌های ۵۲، ۵۵ و ۵۶)

گفتار و رفتار پیامبر (ص) اولین و معتبرترین مرجع علمی برای فهم عمیق آیات الهی است و مسلمانان می‌توانند با مراجعه به آن جزئیات احکام را بفهمند و شیوه‌ی عمل کردن به آن را بیاموزند ← مرجعیت علمی (تعلیم و تبیین تعالیم دین) [مرجعیت دینی (تعلیم و تبیین تعالیم وحی) در کتاب چاپ ۹۰] پیامبر (ص) مسجد مدینه را که همان روزهای اول ورود به شهر ساخته شد، محل حکومت و رهبری خود قرار داد. ← ولایت و سرپرستی جامعه برای اجرای قوانین الهی (ولایت ظاهری) [اجرای قوانین الهی از طریق ولایت بر جامعه (ولایت ظاهری) در کتاب چاپ ۹۰]

پیامبر (ص) واسطه‌ی فیض و رحمت و برکت به مخلوقات و بندگان قرار گرفت ← ولایت معنوی

۶۴- گزینهی «۲»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۶، صفحه‌ی ۸۵)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۵، صفحه‌ی ۶۴)

ام سلمه، همسر رسول خدا (ص)، می‌گوید: «روزی ایشان در اتاق من استراحت می‌کرد که دختر بزرگوارش فاطمه زهرا (س) وارد شد. پیامبر (ص) ایشان را به کنار خود دعوت کرد. حضرت فاطمه (س) نزد پیامبر (ص) رفت و در کنار ایشان قرار گرفت. پس از وی به ترتیب حضرت علی (ع)، امام حسن (ع) و امام حسین (ع) آمدند. پیامبر (ص) آنان را نیز در کنار خود جای داد. آن‌گاه برای آنان دعا کرد و فرمود: «خدا! اینان اهل بیت من‌اند؛ آنان را از هر پلیدی و ناپاکی حفظ کن!» در همین زمان فرشته‌ی وحی آمد و آیه‌ی تطهیر نازل شد.

۶۵- گزینهی «۴»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۷، صفحه‌های ۱۱۰، ۱۱۱ و ۱۱۳)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۷، صفحه‌های ۹۰ و ۹۲)

پیدایش مسائل جدید با گسترش دنیای اسلام ← نیاز به وجود مرجع علمی و سیاسی معتبر و قابل اطمینان [این بخش از کتاب دین و زندگی ۳، چاپ ۹۰، حذف شده است]

ورود جاهلیت در لباسی جدید به زندگی اجتماعی مسلمانان ← تبدیل حکومت عدل نبوی به سلطنت قیصری و کسرای

رواج یافتن بافته‌های ذهن کعب‌الاحبارها ← تحریف در اندیشه‌های اسلامی

۶۶- گزینهی «۱»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۹، صفحه‌های ۱۳۷ و ۱۳۸)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۹، صفحه‌ی ۱۱۱)

تغییر و تحول در امور مربوط به جامعه، قوانین و سنت‌های خاص خود را دارد که باید بدان‌ها توجه کرد؛ برای مثال در جامعه‌ای که گرفتار بی‌عدالتی است، تصمیم یک فرد یا گروهی برای برقراری عدالت، اگر از همراهی اکثریت برخوردار نباشد، به نتیجه نمی‌رسد. برقراری عدالت به تحول درونی همه یا بیش‌تر افراد نیاز دارد؛ یعنی روح جمعی جامعه باید آماده و پذیرای آن شود. بنابراین اگر اکثریت یک ملت خواستار عدالت نباشد و با ظلم مبارزه نکند، همه‌ی آن‌ها گرفتار حاکمان ظلم و ستمگر خواهند شد و از زندگی در جامعه‌ای با قوانین عادلانه بی‌نصیب خواهند ماند.

۶۷- گزینهی «۱»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۱۰، صفحه‌ی ۱۵۱)

(براساس کنگور ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۱۰، صفحه‌ی ۱۳۲)

نگاه مثبت دین به آینده‌ی تاریخ و اعتقاد به حضرت مهدی (عج)، اصلی به نام «انتظار» را در دل‌ها زنده کرده است. انتظار هم یک امر فطری انسانی و هم یک اصل مثبت اجتماعی است. (بخش دوم سؤال از کتاب دین و زندگی ۳، چاپ ۹۰، حذف شده است.)

۶۸- گزینهی «۲»

(براساس کنگور ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۱۳، صفحه‌ی ۱۷۴)

هنگامی می‌توان جامعه‌ای را به‌سوی عدالت و آبادانی، فلاح و رستگاری هدایت کرد که مردم آن جامعه، خود قلباً این هدایت را بپذیرد، به‌خاطر آن تلاش کنند و در سختی‌ها و گرفتاری‌ها از رهبر حمایت کنند و از خودگذشتگی نشان دهند. (این بخش از کتاب دین و زندگی ۳، چاپ ۹۰، حذف شده است.)

۶۹- گزینهی «۳»

(دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس‌های ۱ و ۲، صفحه‌های ۵ و ۱۶)

پس از پذیرش تنها یک مبدأ برای جهان (توحید ذاتی)، می‌گوییم: خداوند برای اداره‌ی جهانی که خود آفریده، نیاز به هیچ‌یک از مخلوقات خود ندارد و به‌عبارتی می‌توان گفت خداوند در اداره‌ی این جهان فعال مایشاء است؛ این موضوع توحید افعالی نامیده می‌شود. پیام آیه‌ی ۱۶ سوره‌ی فاطر «ان یشاء یذهبکم و یأت بخلق جدید: اگر بخواهد شما را می‌برد و خلق تازه‌ای می‌آورد.» نیز بر همان موضوع فوق یعنی فعال مایشاء بودن (توحید افعالی) اشاره دارد.

۷۰- گزینهی «۱»

(دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس ۲، صفحه‌های ۱۷ و ۱۸)

اگر کسی تصور کند که مخلوقات، در افعال و کارهای خود مستقل از خدا عمل می‌کنند و خداوند برخی از کارهای جهان را به مخلوقات خود واگذار کرده، گرفتار «شرک افعالی» شده است. استفاده از عبارت‌هایی مانند «ان شاء الله»، «اگر خدا کمک کند» و یا «امید به خدا» که نمونه‌ای از آن در عبارت «ان شاء الله لا حول و لا قوة الا بالله» آمده است، به‌معنای دوری از شرک خفی افعالی و توجه به قدرت و اراده‌ی الهی در همه‌ی امور است.

۷۱- گزینهی «۴» (دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس‌های ۲ و ۳، صفحه‌های ۱۵، ۱۶، ۲۶ و ۳۰)

«قل هو الله احد» ← «یگانگی خداوند در «ذات» که مبین «توحید ذاتی» است از مفهوم عبارت «الله احد» برداشت می‌شود.

«خالق کل شیء» ← در کتاب درسی و در صفحه‌ی ۱۵ ذیل توحید ذاتی چنین آمده است: «او (خداوند) تنها مبدأ و خالق جهان است.»

خالقیت خداوند جزئی از توحید افعالی محسوب می‌شود.

«عبد ربک» ← چون به موضوع عبادت خداوند اشاره دارد بیانی‌گر توحید عملی (عبادی) است.

۷۲- گزینهی «۲» (دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس ۵، صفحه‌ی ۵۰)

توبه یعنی بازگشت و در مورد بندگان به‌معنای بازگشتن از گناه به‌سوی فرمان‌برداری از خداوند است. البته این کلمه در قرآن کریم برای خداوند نیز به‌کار می‌رود که در این صورت، به‌معنای بازگشت وی از عقوبت و عذاب به‌سوی لطف و آمرزش است. آیه‌ی شریفه‌ی «فمن تاب من بعد ظلمه (توبه‌ی انسان) و اصلح فان الله يتوب اليه (توبه‌ی خداوند) ان الله غفور رحيم» نیز به همین موضوع اشاره دارد.

۷۳- گزینهی «۴» (دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس ۶، صفحه‌های ۶۸ و ۷۴)

عبارات به اجرا درآوردن، به انجام رساندن، پایان دادن، حکم کردن و حتمیت بخشیدن به‌معنای قضا می‌باشند. موجودات جهان از آن جهت که با حکم و فرمان و اراده‌ی الهی حتمیت می‌یابند و ایجاد می‌شوند، مقضی (انجام‌یافته) به قضای الهی هستند و آیه‌ی شریفه‌ی «الله الّذی سخرّ لكم البحر لتجری الفلک فیہ بامره...» نیز چون به تسخیر دریاها برای انسان اشاره دارد مؤید انجام این کار به قضای الهی است.

۷۴- گزینهی «۳» (دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس ۷، صفحه‌ی ۱۱۴)

(براساس لکچر ۹۱، دین و زندگی ۳، درس ۶، صفحه‌ی ۸۰)

(براساس لکچر ۹۲، دین و زندگی ۳، درس ۳، صفحه‌ی ۵۰)

رسول خدا (ص) صف‌بندی‌های گذشته و جبهه‌گیری‌های مادی پیش از خود را مردود اعلام کرد و فرمود دو جبهه‌ای که واقعاً در مقابل یک‌دیگر قرار دارند، جبهه‌ی حق، جبهه‌ی ولایت الهی و جبهه‌ی باطل جبهه‌ی ولایت طاغوت و شیطان است که این موضوع در آیه‌ی ۶۰ سوره‌ی نساء (... یریدون ان یتحاکمو الی الطاغوت و قد امرؤ ان یکفروا به یرید الشیطان ان یضلمهم ضلالاً بعيداً) آمده است. در همین راستا قرآن کریم یکی از اهداف رسول خدا (ص) را پیروزی دین حق بر همه‌ی ادیان باطل بیان می‌کند و می‌فرماید: «هو الّذی ارسل رسولہ بالهدی و دین الحق لیظهره علی الذین کله...»

۷۵- گزینهی «۳» (دین و زندگی پیش‌دانشگاهی، درس ۹، صفحه‌ی ۱۵۶)

مطابق اندیشه‌ی «لیبرالیزم»، هیچ قانون الهی وجود ندارد که انسان‌ها را در شیوه‌ی زندگی هدایت کند و برای آن‌ها جهت تعیین نماید. این اندیشه زیربنای بیش‌تر نظام‌های سیاسی و قوانین اجتماعی جوامع کنونی غرب است و نخستین پیامد نامیمون آن، افزایش فاصله‌ی میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان است.